

Març 2024

La llapissera violeta

més
sindicalisme

DE

més
feminisme

2024

#FeminismeSindical

Secretaria de Dona i Polítiques LGTBI de la Federació d'Educació CCOO PV

Plaça Nàpols i Sicília, 5. 46003 València | 2a planta
educacio@pv.ccoo.es - 96 388 21 55

Xelo Valls
SG FE CCOO PV

Sindicat feminista: agent per a un ordre social distint

Les condicions laborals són part fonamental, o més bé essencial de les condicions de vida de la gent. Per això, treballar per la millora de les condicions laborals configura que les vides de les persones siguin també millorades.

El sindicalisme té la seua ànima i raó de ser en aquest mandat. El treball està al centre de la vida de la ciutadania, de les persones.

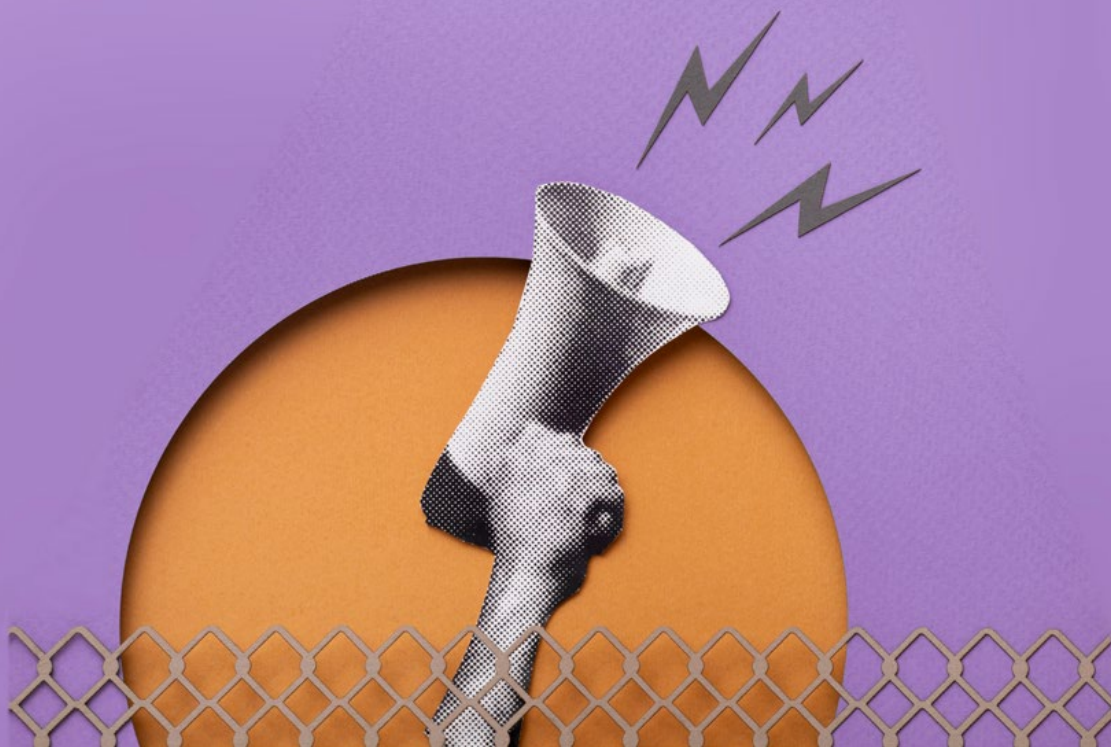
El naixement de la lluita obrera va estar en aquells llocs on es feia treball assalariat i que estava majoritàriament masculinitzat. Trobem bones condicions laborals en sectors amb més indústria i més sindicalitzats i que, tradicionalment han estat ocupats per homes. Aquesta situació és filla de la divisió sexual del treball, de com s'han repartit les tasques productives i reproductives segons els sexes i el gènere i que ha conformat l'organització social i econòmica més bàsica de les nostres societats. A mesura que les dones hem anat ocupant llocs de treball fora de l'esfera domèstica, la necessitat d'establir millores en les condicions laborals que tingueren en compte la mirada, la perspectiva i la realitat de les treballadores en els diferents sectors ha estat present. I això ha comportat d'una banda que es valore el treball de les dones en tots els sectors i d'altra aconseguir millores tant per a dones com per a homes en tot allò que està al voltant de les cures.

Des d'aquest punt de vista, l'augment de l'afiliació de dones a un sindicat de classe com el nostre, ve donat *per se*. Les dones estan veient que estar afiliades a una organització sindical que vetlla per la millora de les condicions laborals (que són al final condicions de vida) i que aconseguix implementar-les bé per diàleg social o bé mobilitzant-nos, val la pena.

I així, augmentant l'afiliació de dones també ha augmentat tant la representació com delegades en les seues empreses com assumint responsabilitats i lideratges al si del sindicat.

Per a les dones afiliades a CCOO és un goig haver sigut hereves de tantes i tantes dones que han lluitat en el seu lloc de treball en les empreses o també, i molt, entre els seus companys sindicalistes. Dones que han sembrat la terra perquè avui en dia les Comissions Obreres siguin un sindicat feminista recollit com a tal en els nostres estatuts, el document que ens defineix.

Des de la FE CCOO PV animem a que feu partícips a les vostres companyes, dones que estan treballant en els sectors educatius i socioeducatius, però també a totes aquelles que estan en els vostres entorns de vida i no estiguen en aquests sectors, que afiliar-se dona força perquè es puguin aconseguir les millores que ara estem tenint i no tenien les nostres mares, àvies, besàvies... I que puguin formar part de l'organització feminista més gran de tot l'Estat espanyol.

Per Paqui. Per Chelo. Per Pilar. Per tantes altres

**Marta García Carbonell
– María Palau Galdón**

Autores d' 'Indignas hijas de su Patria. Crónicas del Patronato de Protección a la Mujer en el País Valencià'

20 de novembre de 1975. En ràdios i televisors ressona la veu "entrecortada y confundida" de Carlos Arias Navarro. Diu sentir-se orfe d'aquell "hombre de excepción que, ante Dios y ante la historia, asumió la inmensa responsabilidad del más exigente y sacrificado servicio a España". Mort el gos, morta la ràbia. O no.

Eixe mateix any, almenys 3.386 dones d'entre 16 i 25 anys –algunes fins i tot de fins a 12 anys– eren tancades contra la seua voluntat en reformatoris que perseguien la "dignificación moral" d'aquelles joves *caigudes* o *en perill de caure*. "Caiguda d'on? A quin abisme assenyalaven? Caiguda del cel a l'infern?", **es pregunta la historiadora i escriptora Esther López Barceló**; i respon: "Segurament ningú hauria sabut contestar quin lloc era aquell del qual, pel que sembla, queien únicament les dones".

Aquelles milers de xiquetes i d'adolescents, i tantes altres durant més de quaranta anys, van ser internades en el Patronato de Protección a la Mujer, un organisme creat l'any 1941 amb l'objectiu d'erradicar la prostitució clandestina, que, en la pràctica, va exercir un ferri control patriarcal sobre aquelles dones que van escapar de l'estricta i encorsetat model de dona implantat per la dictadura. Sota l'auspici de diversos ordes religiosos femenins, centenars de convents repartits per l'Estat espanyol van actuar com a llocs de tancament per a redimir aquelles xiques que amb els seus comportaments van transgredir o, a ulls del règim, eren sospitoses de transgredir l'arquetip de beates esforçades, esposes submises i mares abnegades que els havia estat assignat.

En definitiva, espais de tortura, repressió i càstig per a les qui passejaren pel carrer de la mà d'un xic, mantingueren relacions sexuals fora del matrimoni, manifestaren una orientació sexual diferent de l'heterosexualitat, quedaren embarassades fruit d'un vincle extramatrimonial o foren víctimes d'una violació. Havien comés un *pecat*. Calia tancar-les per a la seua redempció. L'aïllament significava un càstig exemplaritzant que llançava un missatge per a elles, però també per a totes aquelles que gosaren si més no imaginar que podien seguir el seu camí sense patir les conseqüències.

Oblatas del Santísimo Redentor, Adoratrices Esclavas del Santísimo Sacramento y de la Caridad, Trinitarias, Terciarias Capuchinas de la Sagrada Familia, Hijas de la Caridad de San Vicente de Paúl, Auxiliares del Buen Pastor, Religiosas Esclavas de la Virgen Dolorosa o las

Cruzadas Evangélicas ostenten el dubtós prestigi d'haver regentat eixos reformatoris en els quals es va confinar xiquetes i adolescents en nom d'un *bé moral superior*. En l'actualitat, aquests ordes religiosos continuen ocupant els mateixos immobles i són àmpliament guardonats per la seua labor en l'àmbit dels servicis socials. El seu passat sembla haver quedat amagat darrere d'un vel de fingida ignorància.

1 d'agost de 1985. S'aprova el reial decret que suprimeix de manera definitiva el Patronato de Protección a la Mujer en l'àmbit estatal. Una de les institucions més longeves del franquisme havia sobreviscut durant anys a l'avanç de la democràcia. De fet, feia una dècada que el *Valle* acollia el plàcid descans del dictador. La transició, silenciosa i tardana per a milers de dones, va ignorar el sofriment d'aquelles xiques que van experimentar l'acarnissament d'un règim patriarcal contra una població indefensa. Ningú es recordà d'elles. Milers de joves que encara hui, ja majors, continuen esperant un perdó que no arriba, una justícia que no existeix, un reconeixement que no aguaita per cap de les nombroses esclertes inexplorades de la nostra història més vergonyosa.

I és més o menys en aquest punt, després de conèixer aquestes xicotetes pinzellades d'una de les institucions més desconegudes de la dictadura, quan apareix la pregunta (que, per cert, dona nom també a un [increïble treball d'Ainoha J. Vilató](#)): "Per què ningú ens va parlar mai del Patronato de Protección a la Mujer?"

Després de més de tres anys investigant, tenim algunes certes, poques respostes i, sobretot, moltes més preguntes. Com a resultat de totes elles, va nàixer *Indignas hijas de su Patria. Crónicas del Patronato de Protección a la Mujer en el País Valencià*, un treball que va ser possible en rebre la Beca Josep Torrent que concedeixen la Unió

de Periodistes Valencians i la Institució Alfons el Magnànim. És un intent, dels múltiples que estan veient la llum en els últims mesos, per honrar i dignificar la memòria de totes aquelles dones tancades en el Patronato. De construir un raconet més de la memòria democràtica –encara incompleta– del nostre país.

23 de gener de 2024. CCOO PV acull la presentació d'aquest llibre. Entre el públic, una dona pren la paraula. Vol contar la seua història. Narra una vida de secrets, silencis, diverses mentides i un nadó furtat. Emocionada, assegura que una part de la investigació la va ajudar a comprendre. A sanar. A avançar. Per Paqui.

Per Chelo Alfonso, a qui amb 13 anys la seua tia va tancar pel seu “mal comportament”. Durant la seua adolescència, va ser institucionalitzada en diferents centres del Patronato de Protección a la Mujer dirigits per Oblatas i Adoratrices a Alacant, València i Palma. Quan va quedar embarassada va ser traslladada a la maternitat del Santo Celo i va ingressar amb un nom fals a la clínica La Cigüeña, on va donar a llum. No ha tornat a veure el seu fill.

Per Pilar Dasí, que va ser emmanillada en el seu lloc de treball i internada en dos centres de l'organisme a València. La seua falta? Ser “muy salidora”. Una cosina madrilenya va convèncer la seua mare per a castigar-la amb la finalitat de tractar de “corregir-la en els seus destarifos”. Dècades després, està descobrint els significants per poder recompondre el seu passat de tancament. Repeteix constantment que aspira que es crega el seu testimoni, no a ella com a testimoni individual. Ha pres la ferma decisió de sumar la seua veu a la de la resta de supervivents.

Per Paqui. Per Chelo. Per Pilar. Per tantes altres. Per elles vam escriure Indignas hijas de su Patria. Per a dir-los que la por, la vergonya o la culpabilitat que els va impedir parlar va ser, com el Patronato de Protección a la Mujer, una creació asfixiantment masculista. Perquè sàpien que no estan soles; que no van ser les úniques.

MINISTERIO DE JUSTICIA
PATRONATO DE PROTECCION A LA MUJER

Empoderament femení

Cristina Sánchez

Política Educativa

FE CCOO PV

L'empoderament és un concepte molt utilitzat en l'actualitat. Es tracta d'una paraula molt potent que ens ajuda a visibilitzar l'energia i el procés necessari perquè persones o col·lectius siguin capaços de transformar-se o de transformar el seu entorn amb la finalitat d'incorporar-se a un context en el qual anteriorment no eren visibles.

En aquest sentit, s'ha parlat molt de l'empoderament femení i afortunadament, gràcies a la força de col·lectius feministes i la pressió social exercida per elles, institucions públiques i privades han anat incorporant la mirada femenina en tots els seus assumptes fins a arribar a iniciar una vertadera transformació política amb la publicació de lleis de paritat en els òrgans de govern institucionals.

Es tracta d'una palanca molt potent que transcendeix altres àmbits i que reestructura espais laborals incorporant-hi la participació -imprescindible- de la perspectiva de gènere.

La incorporació de la dona en el treball va suposar un abans i un després en les dinàmiques econòmiques, socials i culturals dels països avançats. L'empoderament progressiu de la dona va canviar la perspectiva d'aqueixa incorporació al món laboral, inicialment basada en la productivitat i ha anat avançant cap a una participació major de la dona en aquests sectors sempre acompanyada de l'empoderament d'unes poques.

Afortunadament l'impuls de l'empoderament femení unit a les polítiques educatives, han anat construint paradigmes en els quals la dona i la perspectiva de gènere són indispensables.

Ja ningú dubta que els models productius i socials en els quals està basada la nostra societat, estan obsolets i que la mirada antropocèntrica no ens serveix per a resoldre els reptes que tenim en el ja avançat segle XXI en el qual ens trobem.

Tenim una Agenda europea d'objectius de desenvolupament sostenible que defineix clarament la necessitat d'incorporar en tots els espais la mirada de gènere i aquest compromís transcendeix tots els sectors públics que adquireixen el compromís de treballar en aquesta.

L'origen és sens dubte l'empoderament, la creença ferma que som capaços d'aconseguir els objectius que ens proposem. L'empoderament té per tant un component psicològic important. Hem de ser capaços d'ocupar els espais que les polítiques ens brinden i avançar sense por d'una participació efectiva i real. És un treball complex, però és un compromís que tenim amb les futures generacions: xiquetes i xiquets que actualment són a l'escola i als quals hem d'evitar transmetre els errors comesos i les dinàmiques que només reproduïxen desigualtat, iniquitat, masclisme i per descomptat ineficàcia i ineficiència en un món que reclama altres estratègies i models. Anime totes les dones a empoderar-se i prendre consciència del paper que tenim en la societat com a transmissores de la cultura. Que siguem capaces de desfer-nos d'aquells llastos que ens van ser atorgats en un model patriarcal que encasellava homes i dones en models concrets i limitava psicològicament i socialment la dona impedit el seu desenvolupament personal i social. L'empoderament femení exigeix alliberar de la por i secundar en equilibri junt a altres dones per a generar espais segurs i sòlids en un món per reconstruir.

Projecte Pebrella: Dones & Valencianisme

Reis Gallego Perales

Coordinadora del projecte Dones & Valencianisme
de la Fundació NEXECCOO PV

L'any 1918 diversos mitjans de comunicació es van fer ressò de la Declaració Valencianista, un text que establia les bases d'aquell moment d'un moviment polític, cultural i social anomenat valencianisme. Aquest document el signaven huit noms, tots ells d'home i d'una determinada classe social. No obstant això, en la seua base sisena deia "sufragi universal també per a les dones". Aquesta única frase és la que va encendre la llum per fer-nos les preguntes que ens han portat fins ací: els nostres prohoms eren tan moderns que demanaven el sufragi universal? Hi havien dones que també van fer possible el naixement del valencianisme? Qui eren? Què va ser d'elles? Com em va dir un historiador company una vegada "si les dones no heu passat a la història és perquè el vostre paper no va ser important". Segur?

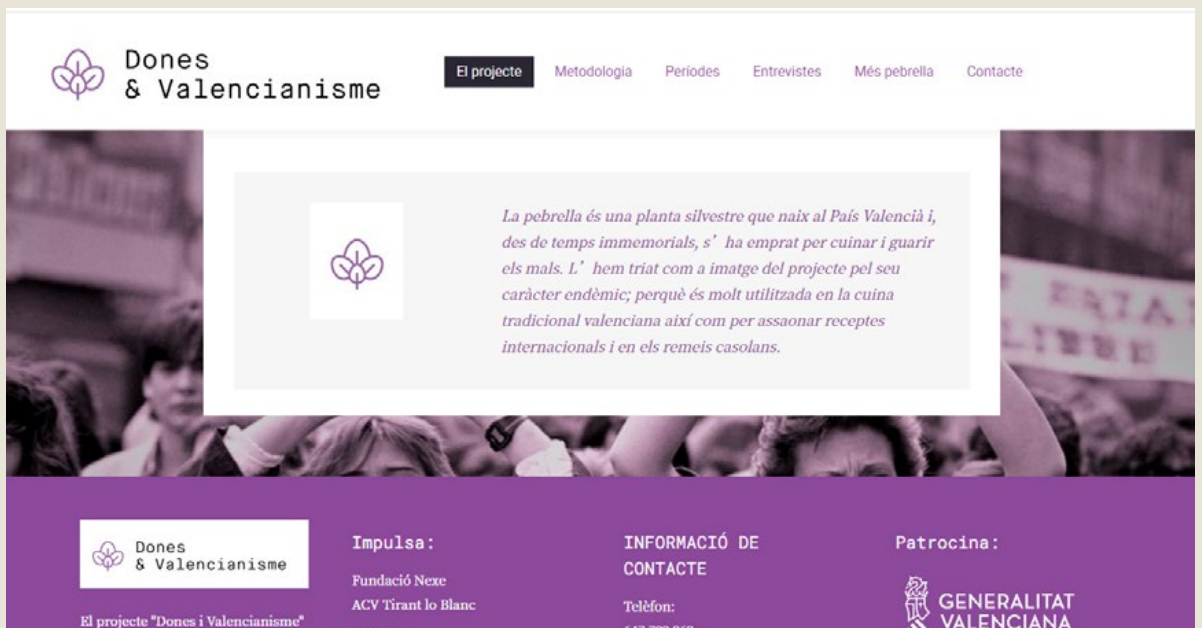
Dones & Valencianisme

Tradicionalment, les feministes valencianistes hem hagut de triar entre dues àrees de lluita que conformen el nostre cor polític: d'una banda, el valencianisme, i de l'altra, la lluita feminista. Aquesta divisió ha plantejat un repte significatiu per al valencianisme, que ara s'enfronta a la necessitat d'integrar plenament el feminisme com a part essencial de la seua identitat. És imprescindible que reconeguem el paper clau del feminisme en la definició del valencianisme que volem construir. Les dones valencianistes i feministes ens trobem immerses en una dualitat activista: d'una banda, la lluita per la igualtat real de les dones en una societat patriarcal; d'altra banda, la defensa del valen-

cianisme. Aquestes dues lluites convergeixen en el que Maria Mercè Marçal va descriure com a “terra de ningú”, un espai interseccional on es creua la identitat de gènere amb la pertinença a una comunitat social, cultural i lingüística única.

És per això, que 100 anys després de la declaració valencianista, un grup de feministes valencianistes vam voler reflexionar al voltant de com sembrar en aquesta terra de ningú. La primera llavor va ser crear el Laboratori Feminista de la Fundació NEXE que té com a objectiu analitzar i descriure la interseccionalitat que es crea entre el feminisme i el valencianisme. És a dir, el que es pretén és descriure com l’un i l’altre s’han impregnat de conceptes com diversitat, sostenibilitat o globalització, i aprofundir en les teories que els sostenen per arribar a fer un valencianisme feminista o un feminisme valencianista. Per això, la següent llavor va ser realitzar *workshops* de reflexió bianuals. I la tercera llavor, que és la que ens ha dut fins aquí, **el projecte “Dones i Valencianisme” o com li diem també: projecte pebrella.**

La proposta “*Dones i Valencianisme*” és una iniciativa transmèdia que busca rescatar de l’oblit aquelles dones que han participat en la història del valencianisme al llarg del temps. Es tracta del primer intent d’articulació d’una genealogia femenina valencianista formada per aquelles dones que s’han posicionat a favor – i sovint en defensa – del patrimoni cultural, ecològic, lingüístic, històric, artístic, literari o musical del País Valencià. Un activisme que, en moltes ocasions, ha estat acompanyat per la consciència d’una doble problemàtica que intersecciona la condició de ser dona amb la de ser valenciana.

“*Dones i Valencianisme*” és una pàgina web en format repositori que ofereix diverses opcions, incloent-hi períodes, *entrevistes* i altres continguts rellevants baix el nom de “*més pebrella*”. A més, tota la informació recaptada per la companya i investigadora Maria Lacueva es transforma en format físic i dona lloc a la col·lecció “Pebrella”, última línia de llibres de la Fundació NEXE. També són altres formats que veuran la llum més endavant convertint-lo així, en un projecte transmedia.

Centrant-nos en la secció de “*Més Pebrella*”, l’objectiu principal és establir connexions amb altres projectes similars que també treballen per la construcció d’una genealogia femenina. Per exemple, el Diccionari Biogràfic de Dones impulsat per la Generalitat de Catalunya, el Consell de Mallorca i la Xarxa Vives d’Universitats, que busca destacar la contribució de les dones en la història dels territoris de parla catalana des de diversos àmbits d’actuació. A més, esmentem el programa “Valentes” d’Apunt Mèdia, malgrat la decisió de la direcció de l’entitat de no continuar després de dues temporades.

Al segon apartat, dedicat a les entrevistes, trobareu una selecció de testimonis de dones nascudes entre els anys 40 i 50, reconegudes per la seua implicació tant en el valencianisme com en el feminisme, obrint camí en espais tradicionalment masculinitzats. Aquesta mostra, tot i ser només una petita part de les entrevistes recollides, presenta una diversitat territorial significativa.

Destacant alguns dels perfils inclosos, trobareu dones pioneres en diversos àmbits. Per exemple, la cantant i música Araceli Banyuls, qui va obrir camí en el món de la música en valencià en un moment en què poques dones ho feien. També hi ha figures com Teresa Balles-

ter, que va ser alcaldessa de Pedreguer entre els anys 1999 i 2003, i que ha destacat per la seua participació activa en moviments socials i crítics des de jove.

A més, hi ha exemples de dones que han lluitat per transformar els seus partits polítics i els seus àmbits professionals, com Adela Costa o Maria Conca. Altres han format part de collectius feministes radicals i transformadors en èpoques convulses, com Pilar Dolz. Finalment, hi ha aquelles que han dedicat part de les seues vides al canvi social des dels territoris que habiten, com Gloria Marín a Elx o Dolors Ibàñez a Castelló. Aquestes dones han ofert el seu testimoni de primera mà, aportant experiències, anhels i reflexions essencials per a la recerca i el registre històric i aquest fet, el que siguen elles les que ens ho conten té un alt valor historiogràfic.

I per últim, l'apartat períodes. No per ser l'últim ni és el menys ni és el més important, però sí que va ser el motiu per començar aquest projecte pebrella l'any 2019. Un dels objectius és contribuir al canvi social i polític, des d'un punt de vista feminista, per aquest motiu, la divisió temporal respon a moments en què els drets de les dones han estat eliminats o han sigut aconseguits.

El primer període anomenat "*les Pioneres*", comença l'any de la Declaració Valencianista i acaba quan comença la dictadura franquista. Entre altres dones, podem trobar Manuela Agnés Rausell, figura femenina més important de la renaixença, vinculada a Lo Rat Penat i a Constantí Llombart.

També podem trobar la mestra Empar Navarro, en ella interseccionen la pedagogia, el valencianisme i el feminisme. Fundadora dels moviments de renovació pedagògica i del Partit Valencianista d'Esquerres, des d'un posicionament feminista reivindicava els drets de les dones i la seua plena incorporació a la política, el treball, etc.

Manuela Agnés Rausell

Empar Navarro

Matilde Llòria

El següent període, "*les Clandestines*" abasta els primers trenta anys de dictadura franquista caracteritzats pel seu masclisme i el seu imperialisme. Però cal dir que aquestes dones van haver de lluitar no sols contra les autoritats franquistes sinó que, sovint, també es van trobar infravalorades pels mateixos companys dels cercles clandestins. Però malgrat tot, el seu compromís polític amb la llengua i la cultura valenciana era ferm, contribuint de forma decidida en la seua continuïtat. Entre d'altres trobem

Matilde Llòria, única escriptora que té poesia escrita en castellà (llengua materna), en valencià i en gallec. Anna Rebeca Mezquita, poetessa que, després de guanyar els jocs florals, el president i secretari del tribunal, Carles Salvador i Enric Soler i Godes respectivament, van decidir llevar-li el guardó perquè una dona no podia fer-li floretes a la Regina dels Jocs Florals.

El tercer període, conegut com "*les Resilients*", va començar a principi dels anys 70, quan una nova perspectiva va començar

Anna Rebeca Mezquita

a emergir. Durant aquest temps, les estudiants constituïen aproximadament el 30 % de la població universitària, fet que va propiciar l'aparició de les primeres organitzacions feministes i, per tant, de les primeres assemblees. Aquesta època va culminar amb la publicació de la primera i, fins ara, única llei d'igualtat l'any 2003.

En aquest període, destaca la figura de Dídin Puig, la qual va exercir una activitat frenètica i multifacètica. La seua casa es va convertir en un punt de trobada, tertúlia i contacte entre músics, escriptors i activistes culturals durant molts anys, similar al paper que va exercir la casa de Joan Fuster en el seu moment.

I per últim, "*les Empoderades*" on trobem Mavi Dolç i Gastaldo, docent, gestora acadèmica i investigadora amb l'activisme de base, que no va abandonar en cap moment. Va treballar fermament per reforçar els lligams culturals i humans entre els diferents territoris del domini lingüístic del català, per exemple estimulant la col·laboració interuniversitària de la Xarxa Vives d'Universitats.

Mavi Dolç i Gastaldo

Saber que abans de nosaltres hi van ser elles; descobrir que no som bolets que creixen de forma aïllada, sinó que som una baula més de la cadena; que tenim una genealogia pròpia que cal vindicar i posar en el lloc de la història que se li ha negat. Totes aquestes coses, i més, és l'essència del "*Projecte Pebrella*".

En resum, "*Dones i Valencianisme*" no és simplement un projecte històric, sinó una crida a la justícia, la igualtat i la solidaritat. Representa una oportunitat per reconèixer i celebrar el llegat de les dones valencianistes que, amb la seua valentia i determinació, han contribuït a construir un moviment fort, vibrant i inclusiu. És, a més, una invitació a tots els valencians i les valencianes a unir-se en aquesta lluita per un futur millor per a tothom. Ens hi ajudeu?

Salut menstrual un poc més protegida

Isa Descals

Permanent FE CCOO PV

Al marc europeu, l'Estat espanyol avança normativa amb la baixa per menstruació dolorosa inclosa en la Llei orgànica 1/2023, de 28 de febrer, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs.

La baixa menstrual té repercussió en les persones treballadores en entorns laborals. És des de l'1 de juny de 2023 que està un poc més protegida.

Per sol·licitar la baixa laboral hem de concretar més sobre els dolors menstruals, perquè no tots són iguals.

En referir-se a la salut menstrual és necessari entendre què és la dismenorrea, -terme mèdic d'una menstruació dolorosa- i a més distingir entre dismenorrea primària o secundària. La primària és sofrida entre 17 i 30 anys sense relació amb cap trastorn subjacent, és un dolor puntual, de tipus còlic, que remet entre les 24 i 48 hores després de l'inici de la menstruació.

La dismenorrea secundària sol estar ocasionada per patologies com l'endometriosi, miomes uterins o una malaltia inflamatòria pelviana. És més comú mes enllà dels 30 anys i el dolor és continu, sagnat abundant, nàusees o vòmits, marejos, mal de cap o diarrea.. o tot plegat.

L'article 2 de la Llei defineix la "menstruació incapacitant secundària" en la situació d'incapacitat que es deriva d'una amenorrea generada per una patologia. Així caldrà sol·licitar un informe mèdic previ al metge de capçalera per previndre la gestió de la baixa. Amb el diagnòstic oficial conforme que pateix una de les patologies que assenyalen la llei, quan es tinga una d'eixes menstruacions incapacitants, s'haurà d'agafar cita en el centre de salut, ja siga presencial o telefònica, i comunicar com es troba. Després l'especialista mèdic podrà autoritzar la baixa.

Si no hi ha cites en eixe moment del mes i no pot contactar amb el servei mèdic, pot avisar a l'empresa i quan siga possible, comunicar-ho al servei mèdic per tramitar la baixa amb efecte retroactiu.

Com cada regla és diferent i per això, també els símptomes que l'acompanyen, aquest procés s'haurà de dur a terme cada vegada amb cada cicle menstrual dolorós.

La duració i periodicitat de la baixa menstrual és decisió del metge/metgessa de capçalera, sense límit de dies ni tampoc en nombre de vegades a l'any.

Hi ha un cas especial en el qual el metge o la metgessa pot reconèixer la baixa anual, i no caldrà visitar el metge o la metgessa en cada període i tampoc acudir al treball cada 28 dies.

El que sí que haurà de presentar és el comunicat de baixa menstrual anual abans del 30 de gener de cada any.

El dolor menstrual és una incapacitat temporal on no serà necessari període mínim de cotització, es cobra des del primer dia de baixa i és pagat íntegrament per la Seguretat Social, així que l'empresa no haurà d'assumir cap dia. Quant a la quantitat a cobrar, és la mateixa com qualsevol altra incapacitat temporal per malaltia comuna.

Secretaries de dones, història

Cloti Iborra i Alcaraz
CCOO PV

Benvolgudes lectores i lectors, És possible que no conegueu que al vostre sindicat tenim unes estructures específiques per tal d'abordar la doble discriminació que patim les dones treballadores, aquestes són les secretaries de les dones.

Tal vegada sí les conegueu, ja que sempre han estat, però sovint no reparam en la importància que tenen, en el paper que desenvolupen, tant en el si de l'organització com de cara a la societat. Aquesta aposta de la nostra organització és una aposta valenta i decidida que cal defensar, almenys fins que la raó de ser desaparega i no necessitem cap secretaria específica, aqueix serà un gran dia. Aqueix serà el dia en què no caldrà denunciar més desigualtats, discriminacions i violències per raó de gènere, perquè no n'hi hauran, perquè haurem aconseguit la igualtat real i efectiva entre dones i homes.

Permeteu-me que us faça un breu relat sobre l'origen de les secretaries, us contaré un conté, un conté real.

11 de juliol de 1976, se celebra en l'església de Sant Medir, encara en la clandestinitat, l'Assemblea de Barcelona, que congrega 650 integrants de CCOO de tot l'Estat amb la finalitat d'avançar en la transformació del moviment sociopolític a sindicat de classe, unitari, sociopolític, internacionalista. Hi ha poques dones, però n'hi ha.

Elles posaren veu a la demanda creixent d'un grup de sindicalistes feministes de crear estructures sindicals específiques que servisquen per a canalitzar en el sindicat que s'està creant, les reivindicacions específiques, com a dones i treballadores.

La demanda de les companyes de crear estructures sindicals concretes que aborden la doble discriminació de les dones, en realitat, és de llarga trajectòria; la ja dirigent obrera Clara Zetking les reclamava a principi del segle XIX.

També Alexandra Kollontai en un escrit de 1913 connecta les demandes de classe amb les de gènere; “Les dones treballadores lluiten per la causa comuna de la classe obrera; ahora, delineen i qüestionen aquelles necessitats i demandes que els afecta directament com a dones.”

En CCOO va ser possible gràcies a la lluita de les sindicalistes feministes i al suport de companys de la direcció com Marcelino Camacho, Nicolás Sartorius i Julián Ariza. Així, al setembre de 1977 es crea la Secretaria Confederal de la Dona, per a la qual va ser elegida Begoña San José Serrán.

Begoña San José Serrán

Amb la creació de la Secretaria de la Dona, s’aborda la doble discriminació de les dones treballadores des del sindicat i es crea una “estructura que servisca de pont entre el moviment feminista i el moviment sindical, perquè on no hi ha ponts hi ha precipicis” segons les pròpies paraules de Begoña San José.

Al nostre territori, pel maig de 1978 es va celebrar el Primer Congrés de CCOO al País Valencià. S’hi van triar un total de 40 persones per a la direcció, únicament tres eren dones. D’aquestes sols una, va formar part del secretariat triat, va ser Amparo Llop com a secretària de la Dona.

Amparo treballà en la línia de Begoña San José i ella juntament amb altres companyes, les feministes sindicalistes van anar articulant relacions i participant en les plataformes unitàries del moviment feminista valencià. Col·laborant i organitzant les celebracions del 8 de març des de 1977 fins ara.

A les primeres Jornades de la Dona Treballadora organitzades per la Secretaria de la Dona l’any 1979 acudeixen 129 delegades i junt a reivindicacions de caràcter laboral, plantegen demandes com el dret a l’avortament, la despenalització dels anticonceptius i la llei del divorci. Com podem observar abordant la doble discriminació de les dones treballadores, incorporant-hi també les demandes del moviment feminista.

Hem de ser conscients i valorar que l'activisme polític, sindical i feminista, d'aquelles dones, propiciaren canvis en les relacions entre dones i homes i en la manera de fer política en el si de les seues pròpies organitzacions, i contribuïren d'una manera indispensable a la construcció de la ciutadania i la cultura democràtica com dirà la historiadora Vicenta Verdugo en el llibre MUJERES SINDICALISTAS FEMINISTAS editat per la FEIS i que podeu consultar en el web SINDICALISTES FEMINISTES.

Empar Llop

Des de la fundació del sindicat han passat per la Secretaria de la Dona de CCOO PV huit sindicalistes feministes contant-me a mi. Les meues antecessores, totes elles, han treballat pel feminisme i el sindicalisme de classe. Com a sindicalista, en diferents àmbits i tasques, tinc la sort i l'orgull d'haver pogut conèixer les meues immediates antecessores, per a mi mestres i referents; Ofelia Vila i Cándida Barroso. Avui aprenc cada dia de les companyes del Plenari de Dones i Igualtat de CCOO PV, totes les nostres estructures federals i territorials tenen nomenada una secretària que és qui porta endavant aquesta tasca juntament amb les companyes i els companys sindicalistes feministes que ens acompanyen, ens donen suport i força per seguir avançant, perquè aquesta és una tasca col·lectiva.

Avui podem dir-vos que no sols estem les secretàries de les dones als òrgans de direcció sinó que aquests estan sent liderats per dones en molts casos, com és el cas de la Federació d'Educació del País Valencià, liderada per Xelo Valls i Gregori o de la Confederació Sindical de CCOO PV, que per primera vegada té una secretària general, Ana García Alcolea.

Mai va ser fàcil, però ha estat possible i avui som un sindicat que es defineix en els seus estatuts com a sindicat feminista.

Bibliografia/ Lectures recomanades

Fundación 1º de Mayo "SINDICALISTAS; Mujeres en las Comisiones Obreras".

MUJERES SINDICALISTAS FEMINISTAS editat per la FEIS

No tinc temps

Rocío Pascual Rodríguez

Secretària de Joventut i Noves Realitats CCOO PV

Si d'entre totes les treballadores joves agafàrem una a l'atzar, la distribució del seu temps segurament seria alguna cosa pareguda al següent. Treballarà en qualsevol sector a temps parcial, de matins o de vesprades, mentre acaba els seus estudis assistint a classe i estudiant a la biblioteca l'altra meitat del dia. Arribarà a casa dels seus pares a l'hora de sopar i es prepararà el *tupper* per menjar l'endemà. Pot ser que aprofite l'estona que té des que ix del treball fins que entra a classe per fer un poc d'esport. El dissabte al matí treballarà fent unes hores en alguna cafeteria i a la vesprada aprofitarà per passar temps amb la seua gent, eixir de festa o fer un pla amb la seua parella. El diumenge posarà alguna llavadora, netejarà la seua habitació i mentre veu una sèrie en alguna plataforma repassarà el seu horari de la setmana següent. No es ficarà al llit molt tard perquè el dilluns torna a començar tot.

El nostre dia a dia és un continu “no tinc temps”, “perdona però no he tingut temps” o “em falta temps”. I pot ser que moltes persones pensen que és una cosa natural que en la vida anem corrent a tot arreu. Però alguna cosa ha canviat en la manera de veure el temps i els usos que en fem del mateix de les noves generacions. Hem entès la necessitat de polititzar la redistribució del temps, de reivindicar el dret al temps lliure. I en eixe sentit el sindicalisme ha avançat al mateix ritme que les persones joves i les noves realitats.

Estem vivint en els últims mesos que s'ha posat en el focus del debat públic la reducció de la jornada laboral i els usos del temps, ja es parla d'això en les empreses, en les institucions, al carrer, en les assemblees i en les reunions amb amics.

En l'últim segle, les reivindicacions laborals s'han enfocat en gran manera cap a la millora de les condicions salarials com a forma de distribució de la riquesa i millora de la vida de les persones treballadores. Però la batalla per la reducció de la jornada laboral s'havia quedat en *stand by*. Fins ara.

Parlant de temps. Hi ha una realitat que coneixem bé moltes persones joves, i no tan joves, que és la realitat de la pluriocupació. És cert que Espanya no és un dels territoris amb majors nivells de pluriocupació de la UE, però tenim moltes persones amb dos o més treballs; la majoria dones i assalariades. Això està directament relacionat amb la gran proporció de persones treballadores amb contractes a temps parcial no desitjats, perquè simplement no troben ofertes de treball a temps complet i perquè els salaris baixos impedeixen en molts casos viure només d'una ocupació.

El sector amb més pluriocupats és el d'empleades domèstiques, amb un 5 %, una professió feminitzada i que en molts casos es basa en contractes parcials d'escasses hores, la qual cosa porta a les treballadores compaginar la neteja i les cures en diverses cases per a poder sumar un salari suficient. Li segueix el sector de l'Administració Pública, inclosa l'educació i la sanitat, amb un 3,8 % de pluriocupats entre el total.

Hem d'abordar les desigualtats que provoca la parcialitat i els baixos salaris alhora que abordem el debat dels usos del temps i la redistribució de la jornada laboral. De manera conjunta. Perquè que siguin els homes els que fan jornades més llargues i més hores extres, mentre les dones som les que més contractes tenim a temps parcial, també és un problema estructural del mercat laboral que milloraria amb la reducció de la jornada laboral i així aconseguiríem equilibrar el treball entre homes i dones i alliberar temps per a les cures, l'oci i la formació.

Si fa anys els salaris estaven lligats a la productivitat, la qual cosa d'algun manera suposava un repartiment de beneficis, això hui dia ja no passa. Els salaris s'han estancat i les empreses continuen augmentant els seus beneficis. El futur, o el present, necessita canvis urgents que milloren la nostra vida. I parlar de temps en els centres de treball, en les assemblees, en les negociacions de convenis col·lectius, no és parlar de l'aire, és parlar d'una altra manera de redistribuir la riquesa que generem les treballadores.

Coneixem bé als que tindrem davant. Però els mateixos que ens diuen que no es pot reduir la jornada laboral, són els mateixos que ens deien que no es podia pujar l'SMI. Enfront d'ells, la lluita sindical que demostra que amb l'organització es pot redistribuir la riquesa, que podem treballar millor i tindre millors salaris, però també treballar menys i viure millor, amb més salut i amb més temps.

Escletxa salarial

Eva Borja

Secretaria Dona i Igualtat

Al nostre país continua existint una clara **desigualtat entre la remuneració que perceben en mitjana dones i homes pel seu treball assalariat**. La forma en que distribuïm la nostra jornada laboral i la composició del treball són les causes principals de la desigualtat laboral entre dones i homes, donat que les dones entrem al mercat laboral en pitjors condicions.

Sobre la jornada a temps parcial, cal explicar que és una elecció conjuntural en els homes mentre que per a les dones és un component totalment estructural. El 23,5 % de les dones assalariades té una jornada parcial front el 6,4% dels homes. És per això que la jornada parcial explicaria el 70 % de la bretxa salarial de gènere. S'ha vist que les cures dels nostres familiars són el segon motiu de parcialitat en les dones, proporcionalment 12 voltes inferior en el cas dels homes.

Si ens fixem en el salari base, pot ser que no trobem moltes diferències però si posem el focus en els complements salarials, la cosa canvia. Molts d'aquests complements tenen un biaix de gènere que premia aspectes "masculinitzats" com la força o la disponibilitat horària i es deixen de costat precisió, paciència o atenció característiques més "feminitzades". Per evitar aquesta discriminació, dins del plans d'igualtat s'ha implantat una ferramenta per a valorar els llocs de treball amb perspectiva de gènere.

La primera causa d'inactivitat de les dones és la cura de familiars, el 20,1 % d'elles davant del 4,9 % d'ells. Els motius principals serien no tindre accés a serveis de cures (per inexistència d'un servei públic de cures o pel cost que suposa un servei privat) o la maternitat (on apareixen les majors diferències en la taxa d'ocupació). És per això que hem d'apostar per uns serveis públics de qualitat que ens garantiscen el dret de la ciutadania a rebre cures professionals de l'Estat en les diferents etapes i circumstàncies de la nostra vida.

Un altre aspecte molt feminitzat són els permisos i les excedències per cures, aquestes últimes suposen un 88 % de les sollicituds de les

mares. Mentre que l'existència de filles i fills no perjudica els homes, per a les dones tindre descendència i el nombre de criatures està directament relacionat en una baixada en la taxa d'ocupació. En aquest aspecte, l'equiparació dels permisos parentals ha sigut fonamental per a fomentar la conciliació i la corresponsabilitat.

Els sectors amb salaris menors tenen més incidència en el col·lectiu femení que en el masculí. Les dones tenen l'any 2023 una major presència en els sectors d'activitat amb menors salaris: treball domèstic, hostaleria, activitats administratives i serveis auxiliars, activitats artístiques i recreatives i comerç. I no oblidem que en aquests sectors una gran part de les dones treballen també a temps parcial. És per aquest motiu que reivindiquem la millora de les condicions laborals d'aquests sectors posant el focus en les condicions de treball i d'un salari decent, i també una millor qualitat dels treballs d'atenció i de cures.

Recordem que la desigual inserció al món laboral també impacta en el salari diferit i el salari indirecte de les dones, en les prestacions per atur és del 16 % i en la jubilació (la bretxa de gènere en pensions és del 48 % i de 46 % en la pensió de jubilació (contributiva).

Com hem pogut observar la causa d'aquestes diferències és un component totalment estructural de la nostra societat, que ens assigna a les dones la responsabilitat de les cures i les tasques domèstiques. És per això que estem obligades a treballar d'una manera multifactorial.

La pujada del salari mínim interprofessional (SMI), la dels salaris en els convenis col·lectius, la implantació dels plans d'igualtat en les empreses o l'equiparació dels permisos parentals han fet disminuir la bretxa salarial de gènere en els darrers anys. Fites que s'han aconseguit per la implicació de CCOO per arribar a un repartiment responsable del treball assalariat i el domèstic i de cures.

Per a la Federació d'Educació de CCOO PV la base principal és el nostre sistema educatiu on hem

de continuar valorant principis d'igualtat de gènere per a poder trencar totes aquestes imposicions que ens pauta el patriarcat. I no oblidem que aquests principis d'igualtat beneficien tant dones com homes.

**TOTS ELS
DIES 8M!!!**

Mobilitzacions

DE

2024

#FeminismeSindical

València

19.00 h. Porta de la Mar

Alacant

18.30 h. Escales Jorge Juan

Castelló

11.30 h. Plaça de la Pau

Elx

19.30 h. Plaça de l'Aparadora

Villena

20.00 h. Esplanada Teatre Chapí

Xàtiva

19.00 h. Casa de les Dones (Pl. Espanyoleto,15)

Dénia

12.00 h. Plaça del Consell

Alcoi

12.00 h i 19.00 h. Plaça d'Espanya

Vinaròs

12.00 h. Plaça del Mercat

CCOO
educació

Secretaria de Dona i Polítiques LGTBI de la Federació
d'Educació CCOO PV

Plaça Nàpols i Sicília, 5. 46003 València | 2a planta
educacio@pv.ccoo.es - 963 882 155